

LITERATORUL

Apare Duminica

— Duminică, 24 Februarie 1880 —

Abonamentul: pe trei luni 4 lei, pe șase luni 8 lei. — Anunțurile: pe pagina 15 și 16 linia 50 b
Scrierile nefrancate se refuză. Administrația Str. Stărbey-Vodă No. 9.

SUMARUL: Speranța mea, poezie. — Curs de analiză critică. — Artă versurilor de A. A. Macedonski. — Frunze găsite prin volume din Rienz. — Sgârțitul de B. Florescu, — Copilăria lui Victor Hugo de C. M. Stoienescu.

Speranța mea...

Speranța mea e 'n Dumnezeu :

El grijă 'mî va purta
Și traiul amărit și greu
Imî va 'ndulci sau va scurta !

Vrăjmașii mei sunt mulți la număr,
Mulți ca nesipul mării
Și grea povară port pe umăr
Povara disperării !

Dér când gândesc ce-au suferit
Atăția pe pământ,
Mă 'ntreb cu dor nemărginit :
Pe lângă ei, ce sunt ?

Isus Christos e pus pe cruce
Și adăpat cu fiere,
Dér el din lume de se duce
Renașce 'n înviere !

Al. A. Macedonski.

Frunze găsite prin volume

Eram la țară. Iarna acolo și-o petrece cine-va, în cea mai mare parte, vînând sau citind. Dădusem peste o bibliotecă în care puteam găsi tot felul de cărți. Ea făcea ôre cum parte din moșie. Fie-care proprietar din tată în fiu, lăsase în această bibliotecă câte o urmă literară, după care un curios putea observa gustul cititorului și gradul de cultură a timpului. Era un fel de tărâm literar a cărui basă o forma un strat compus din Arghir, cel frumos, Gheneveva de Brabant, Halimaua și o nenumărată mulțime de scripte grecești. Mijlocul coprindea un imens asortiment de traducțiuni, care mai de care mai schilode și mai pocite; romane, neavînd nici cel puțin meritul de a moraliza; poeme, traduse într'o limbă care numai Românească nu putea fi; zodiace, calendare ș. al. În al treilea strat numai, pe ici pe colo, începe a se zări câte o urină de gust, câte o scîntee de frumusețe originală. Se traduce Speronare din Dumas; se ivesc în Curieru mai întîiu, poeme, apoi pœzii și pœzióre. Atunci încep Negruți, Alexandri și Bolintineanu a cânta. După densii apar, ca din niște tăciuni pe jumătate stinși, câte-va dulci lumine, câte-va scînteii efemere, care mor înainte de a se naște. Aparițiunea lui Sihleanu, lui Scheletti, lui Depărățianu, lui Niculeanu, or cât de scurtă a fost, a lăsat în țera noastră frumoșe suvenirii. Aũ trecut întocmai ca niște line vînturi parfumate, dar aũ lăsat ca și dîensele echoul frumóselor lor melodii. Da, melodii, căci pœzia lui Sihleanu era o adevărată muzică. — În al patrulea rând începe literatura, pe care o putem numi, în raport cu scurtul timp al ivirii sale, actuală.

Răsfoind prin acest al patrulea strat al tărâmului nostru literar, am dat de reviste, de colonne — nu colóne — de albine și, pînă în sfârșit, de convorbiri. Iaũ un volum din aceste din urmă și'l deschid. Pagina era 314. În fruntea paginii sta scris: Căliu — Aforisme.

O mică parentesă. — Voind a face ôre-cari cercetări asupra producțiunilor d-lui Eminescu, ne propunem a considera fie-care bucată în parte, luatá, decă e poemă, ca idee, ca plan, ca versificație; decă e pœzie ușóra, ca gingășie în închipuire, ca efectși, de e permis cuvîntul, ca sculptură în vers. Nu judecăm nimic. Nu ținem ca d-nu Eminescu să fie nici Theophil Gautier în cea ce privește *la eisclure*, nici Victor Hugo în cât privește efectul, nici Lamartine ca spiritualist, nici Baudelaire ca materialist, nimeni,

Voim ca d-nu Eminescu să fie d-nu Eminescu, admirând natura țerei lui, visând vecnic la păianjini și la motani, la șoreci, la lumea sa de insecte; trăind în or-care secol i-ar plăcea; creștându-se Ruben sau Dionis; fiind împăratul tuturilor gusganilor, cu skiptrul său, cu jilturile sale, cu stelele sale, cu visurile sale, în sfârșit, cu eul său aparte, neștiind socoteală de nimeni și spunând ori-ce i-ar veni prin cap, fără să-și formeze o școlă, un drum. Numai, să spue totul bine, frumos și să caute a fi înțeles. Eată cum trebuie să luăm pe d-nu Eminescu și cum trebuie să-l căutăm. Să vedem. Era vorba despre Sburătoru.

Imi aduc aminte că mai citisem încă-o dată povestea lui Călin. Acum, dând de acele-ași versuri, recitesc următoarele:

El sășeză lângă dansa, fruntea ei o netezește

.....

Drept în creștet o sărută l...

Curat parcă i-ar fi turnat o cofă cu apă rece în cap. Cum dracu și poate închipui cine-va că ținând la piept o femeie atât de frumoasă ca amanta lui Călin, cu niște ochi a atât de galeși, cu o gură atât de rumenă, atât de zâmbitoare... să-i vie chef s'o sărute drept în creștet. Or cât de escentric ar fi gustul cuiva, or cât de vagabondă i-ar fi imaginația, ast-fel de dușuri nu sunt permise nici chiar metafizicului d-nu Eminescu. — S'o sărute în creștet l... Puțin decă mai scobora spre părțile dorsale, te pomeneai că-i venea gust s'o sărute în ceafă..

Prins în mreaja curioșității, iau de la început povestea Sburătorului și-o citesc. Ascultați-mă rog:

Atunci intră în colibă și pe capătul-unei lăiți

Lumina cu mucul negru într'un hîrb un roș opaiț.

Lăsând la o parte că eliziunea din emistihul al II-a al versului înteu e nepermisă — căci, pentru ca cititorul să poată ține ritmul versului, trebuie să se repeadă, grămădind mai multe silabe la un loc, sau să pronunțe *capătuneii*, eliziune care, o repetăm, e nepermisă în limba Română, — lăsând la o parte rima lui *lăiți* cu *opaiț* și a lui *istei* cu *păreți*, decă vom lua cuvintele prin care autorul își traduce gândirea, vom găsi o prea mare străduință din parte-i spre a scote la lumină cuvinte care ar trebui cu totul lăsate la o parte în stilul poetic. Ast-fel în versul:

Hârțit, nodor, să stă în colb rășnița veche...

Vorbele de la început, pe lângă că sunt echivoce, sunt încă cu totul lipsite de eleganță și produc în vers efectul unei adevărate rîșniți împiedicate. — Curiósele și repetatele idei ale d-lui Eminescu, sorbite cu aviditate de pana sa, sunt exprimate în prea multe cuvinte. Cititorului nu i rămâne nici o dată acea dulce impresie care l face să cugete, chiar după ce a întors fila, la ceea ce i spunea poetu. Și acesta tocmai fiind că nu i se tăinuește nimic. Când un autor nu poate să facă pe cititor să simtă ceea ce a simțit el scriind, în zadar lucrează.

Or cine a citit vechile poezii ale d-lui Eminescu, ca Strigoii, Epigoni și-al, a observat, fără îndoială, repetate aceleași idei bolnave prin aceleași cuvinte pocite. — La d-sa vatra i sură, zarea i sură, acoperemintele s sure și te-i pomeni într'o bună dimineață că i apare o iubită cu ochii suri.

Pe captiorul uns cu humă și pe coșcovii păreți
Zugrăvit-au c'un cărbune copilașul cel isteț
Purceluș cu coada sfradel și cu bețe 'n loc de labă
Cum mai bine *i se sede* unui purceluș de treabă.

Să poate să aibă cine-va atât de puțină delicatete în închipuire, în cât se se gândescă cu drag la coda încârlionțată a unui purceluș, căruia mai bine *i se sede* cu bețe în loc de labă! — Aici poeticul copil al imaginației d-le Eminescu e, pe lângă toate cele alte, înfățișat și printr'o expresie pasivă!...—

— Răsfoind volumele, iată ce frunze mai găsim:

„Ear te-ai cufundat în stele
Și în nori și în ceruri nalte?
De nu mă-ai uita în calte
Sufletul vieții mele.

„Dacă-ai fi tăcut în calte!“

„De mi-i da o sărutare
Nime 'n lume n'a să știe
Căci va fi sub pălărie —
Ș'apoi cine treabă are!

Să înțelege. Și mai ales decât pălăria o fi cam blejdită, nici nu i plouă.

De este adevărat — după cum a dis însuși d. Majorescu — că cuvintele frumoase formeză în poezie semnul celor aleși, d-nu Eminescu nu va putea nici o dată să fie din numărul acestora. — În această privință vom avea încă ce-va de dis.

Convorbirilor literare datorește limba Românească, fără contes-

tare, curățirea a o mulțime de cuvinte venetice. În primele timpuri, când gazeta literară avea să se lupte cu curentul latiniștilor și al pedanților, toți scriitorii stau ca niște grădinarii la pândă având, în loc de condei, foarfece. Ei tăiau și simurgeau tot ce se altoia și se sădea străin. Ast-fel urmând, grădina ar fi rămas pustie. Trebuia, natural, să sădească și dânsul. Aū plecat atunci toți în toate părțile după altoae și butași. La întoarcere însă, mulți aū adus uscături care nu s'aū prins și nu se vor prinde în grădina cea curățită. Din neamu grădinarilor nenorociți face parte și d. Eminescu.

Acastă școlă, care atunci s'ar fi putut numi *școala direcțiunei extreme*, era născută dintr'o reacțiune naturală. Astă-zî însă, când totă lumea s'a convins că *scribilenția cu macarone* nu pōte fi Românească, pentru ce nu se lasă la o parte cuvintele cele pocite, ideele cele extreme și neînțelese? Pentru ce această înclinare către metafisicismul cel mai absurd, cel mai încăpăținat? Mai în toate poeziile sale d. Eminescu trebuie să se slujēca de note pentru ca să explice cititorilor cea ce vrea să dică.

Astă-zî, la convorbiri literare chiar, este o altă școlă, pe care am putea-o numi — în opoziție cu cea d'ântēiu — *școala bunului gust*, căreia aparțin d-nii Șerbănescu, Olănescu, d-na Veronica Micle ș-al. — De ce d-nu Eminescu nu urmează această școlă? Vrea să formeze singur o altă a parte? Ne îndoiim decă o să mai aibă un alt adept de cât pe d. Lazu care scria, mai acum câți-va ani:

Auzi dragă printre arburī crivēț urlă. crivēț plānge
Ca mei buhne saū ca bietul fără pāne și insetat;
Vēnturī rele mē 'nconjoară, ele 'n brațe mē vor strēnge
Și cāntānd prohodul jalnic mē vor pune 'n negrul pat.

Din când în când se observă la d. Eminescu câte o gândire frumoasă. Ast-fel, în timpurile din urmă, găsim *despărțirea* care ar fi o bucată bine reușită deacă n'ar avea curiosități ca acestea :

Cu fața spre pārete mē lasă prin străini
Să 'nghete sub ploape a ochilor lumini.

Eată și o cugetare :

La ce simțirea crudă a stinsului noroc
Sē nu se stingă-asemeni, ci 'n veci sē stea pe loc?
Tot alte unde-ī sună accluias pāreū;
La ce statornicia pārerilor de rău,
Când prin această lume sē trecem ne e scris
Ca visul unei umbre și umbra unui vis?

Cele două versuri din urmă, de și sunt prea diafane, sunt frumoase. Dar iarăși!... Bucății aceștia fī trebuie notă spre a fi înțelēsă...

Cât despre sonetul acesta :

Afară 'Y toamnă, frunză 'mprăștiată
 Ear vântul svêrle 'n geamuri grele picurî;
 Ci tu citești scrisori din roase plicuri
 Și într'un cias gândești la viața toată.

Pierzându'ți timpul teă cu dulei nimicuri
 N'ai vrea ca nime'n ușa ta să bată;
 Dar și mai bine-î, când afară-î sloată,
 Să stai visând la foc, de somn să picuri.

Și oă ast-fel mă uit din jeț pe gânduri,
 Visez la basmul vechiu al Zinei Dochii,
 În prejuru'mi ceața crește rânduri rânduri,

De-o dată aud foșnirea unei rochiî,
 Un moale pas abia atins de scânduri...
 Ear mâni subțiri și reci mi-acoper ochii.

— Nu știm ce să mai dicem! Ba știm; dar prea sunt sloată
 picurile cu jeturile și Ceața care crește prin casă rânduri-rânduri, ca să
 mai supărăm pe d. Eminescu...

*Cred că n'ei fi putut s'omni a beati ^{Rienzi} mai mari
 domnului Rienzi!*

Curs de analiză Critică

POEMA LEVANTE SI CALAVRYTA (A vedea numărul trecut)

Din acest moment intrăm în fondul poemei. Mulțumirea noastră va fi și de
 aci înainte de a ne ridica de-asupra cercului preinșilor critici cărî ne cunoscând
 nici o regulă a frumosului în artă, să încearcă zadarnic să-și acopere ne-știința
 printr'un adevărat potop de limbuții... Amicul nostru Zamfirescu va fi cu atât mai
 profitat, și publicul citind această analiză, va începe să judece și mai deplin între
 critica adevărată și detracțiune. În adevăr, după aprețiarca noastră, nu o fiertură
 presărată în cincî s'eu șease coloane ale unui ziar oare-care pot să stabilească s'eu
 să zdrobească reputațiunii cărî au în sprijinul lor un trecut de scrieri literare, de
 oare-ce, găsim că chiar pentru Zamfirescu, care acum apare, este trebuință să 'Y
 sacrificăm un loc însemnat din mai multe numere ale *Literatorului*.

Suntem siguri însă, că cititorii se vor simți fericiți de a răsfoi cu de amănuntul poema sa. O deschidem dar, imediat la versurile la care am rămas.

De la Zante care 'și scaldă portocalii săi în mare
 Imprejur, cât vede ochiul în *nemărginita zare*.
 N'a purtat vre'o dată valul p'al său *braț legănător*,
Lopătar mai fără grijă, mai frumos de cât Levante
De la Zante.

Maî întâiu este de observat în aceste versuri cât de bine ni se înfăcișează aici tabloul mării prin expresiunea: *nemărginita zare*. Autorul cunoșce deplin valoarea cuvintelor și acesta e un mare merit în timpul de față când se pune atât de puțină valoare pe cuvinte! A zice pe urmă că valul este un *braț legănător*, este de asemenea o figură foarte poetică și exprimă toată molatică ondulațiune a mării. Să vedem însă, cum ocolește autorul, primejdioasa stâncă de a descri și introduce pe eroiul poemei sale?... Imi aduc aminte că atuncea când făcusem abia primii pași în arena literară, aveam un prieten mult mai în vârstă de cât mine și mult mai luminat. Răposatul critic Laerțiu (Al Lăzărescu), a cărui citațiune 'mă va atrage poate noii vrăjmași de oare-ce a pus pe mulți la locul lor, era un om de o înaltă inteligență, și, mai ales asupra poeziei, era bun judecător. Imi da eclogiuri de multe ori, e adevărat, dar și de câte ori nu m'a criticat și câte scrieri nu mi le-a redus la ne-publicare! Ast-fel, imi aduc aminte că între altele îi citii într'o zi o lungă poemă și când sosi la introducerea eroilor pe cari îi descriam cu multă amărunteală, mă opri și 'mă zise:

— Ca și alții te sfărâmi de această stâncă! Ai făcut o lucrare de ciasornicărie. Ea poate să fie foarte artistică dar nu ți-o voi trece!

Asupra momentului, fuscii supărat firesce; și supărarea mea ținu vre o două ani, pêne la moartea criticului, când, chiar atunci și sub influența aceleiași supărări nu mă putui opri de a improviza următoarea epigramă, pe care o transcriu aci, lămurind că Laerțiu era și avocat:

Era să-l plâng căci îl iubeam;...
 I-am fost amic și mi'l credeam; ..
 Dar când să'l plâng... am cugetat
 C'a mai murit un avocat!

Avocat sau nu, el era un critic bun și e de prisos a mărturisi că am recunoscut deplina valoare a cuvintelor sale. Astăzi în adevăr, nu găsesc nimic mai fastidios de cât de a lua prin descriere pe eroii unei poeme, de la cap și până la picioare. Abia, *cu chiu cu vaie*, îți mai poți permite să strecoari pe ici pe colea *faimoasele sprâncene* arcate pe cari de secolii le jugrăvesc poezii sau romanțierii, pe frunți late și cugetătoare. În cât despre ochii, — albaștrii sau negrii, — să mă creadă autorii noștri, că nu mai fac parale!

Zamfirescu a înțeles atât de bine tot ce expusei aici, în cât își descrie în perfecțiune pe eroul poemei sale, pe Levante, fără ajutorul tuturilor acestor chichițe, ci numai într'un singur vers, — și anume acesta din strofa mai sus citată:

Lopătar mai fără grijă, mai frumos de cât Levante

„De la Zante!“

Când zice cine-va că *valul mării n'a purtat nici-o dată p'al său braț legănător, lopătar mai fără grijă, mai frumos de cât Levante de la Zante*, mai are oare nevoie să ne spuie fața ochilor săi, dacă era alb sau ars de soare, dacă avea sprâncene arcate său nu? Și apoi când se zice despre cine-va că e *frumos* mai este trebuință a se enumera și calitățile ce constituiesc această frumusețe când însăși frumusețea nu e de cât convențională și la bunul plac al fie-căruia? Ast-fel, după cum zicea amicul și colegul meu Bonifaciu Florescu, într'un articol, idealul frumuseții pentru un Indian este un Indian. Cu alte cuvinte, Europeanul cel mai frumos, este, pentru un Indian, omul cel mai urit și vice-versa.

Acuma, se înțelege că în cea ce privește enumerarea calităților frumosului nu punem o regulă generală și permis este orî-cărui om de adevărat talent a uza într'alt-fel fără să i se poată face o crimă pentru aceasta, fie-care avându-și genul său și prin urmare meritul său. Ast-fel, cine a putut fi în Franța mai amărunit și tot într'o vreme mai sculptural ca Theophile Gauthier? Cine 'i poate ensă face o vină dintr'acesta?.. Poeziile sale sunt ca nisce cizeluri pe argint ale lui Bevenuto Cellini, care, era giuvaergiu înainte de a deveni sculptor.

Urmând cu citațiunea versurilor lui Zamfirescu, găsim pe următoarele:

Către seară când el cântă, *glasul lui tremurător*

Mână somnul în spre crângul de tufani de iasomiă

Unde miș de păsărele stau s'adoarmă printre flori;

Ne oprim la acest punct și virgulă. Ne place *glasul lui tremurător*, dăr nu ne place *mână somnul în spre crângul...* Să lăsăm că *mână* e o expresiune impropriă ast-fel precum e întrebuițată, să lăsăm că ea ne reamintesce mai mult tablouri de ale agriculturii, de cât ne deșteaptă sentimente poetice în raport cu subiectul, dăr apoi, nu 'i se pare d-lui Zamfirescu versul său cam obscur? Dacă în loc de a zice: *glasul lui tremurător*, ar fi zis: *glasul lui cel monoton*, am fi înțeles poate, că putea să facă să adoarmă prin el, păsărelele ascunse prin crângul de iasomiă...

În afară de aceste observațiuni, vom mai nota că, *pasărele trecute în diminutiv*, nu sunt de natură să adauge aici la grația versului. Vom mai zice că pentru un stil ales ca cel ce întrebuițează în poema sa, a pune:

„Unde miș de păsărele stau s'adoarmă printre flori“ este a face două umpluturi într'un singur vers, cine nu vede în adevăr că *miș* nu este pus de cât pentru a susține măsura emistihului înteiu. Am trece de sigur peste *mile de păsărele* dacă nu ar fi devenit atât de vulgar a se zice: *mii de paseri, mii de fluturi, mii de flori, mii de grați* și așa mai încolo. Asemenea umpluturi pot să

fiă admise ca nu tocmai criminale, dăr ele, due într'un mod ne-simțit la alte umpluturi mai grave ca de exemplu : *Din val în val, din mal în mal, din deal în vale, din vale în deal, din frunză în frunză, seu din creacă în creacă.*

A doua umplutură, din acelaș vers și din acelaș emistih, este *diminutizarea* paserilor, transformarea lor fără altă necesitate de cât măsura versului, în *păsărele*.

Pentru a termina cu aceste trei versuri, nu putem scăpa din vedere disgrazițozitatea desăvirșită a lui : *în spre*, din versul citat :

„Mână semnul *în spre* crângul de tufani de iasomiă.“

I le spunem toate aceste d-lui Zamfirescu tocmai pentru ca să nu creadă că l'am lăudat și 'l vom lăuda fără temeiă. Tot atât de întemeiate sunt și laudele, și observațiunile noastre. D-sa a scris o poemă de patru pagine și nouă ne va trebui aproape trei-zeci ca să punem în evidență tot ce e bun și tot ce e rău. Suntem mulțumiți însă prin convicțiunea ce avem că aducem un serviciu poeticeș Române. Din citirea acesteș analyze, publicul își va forma o mai sigură judecată literară și se va învăța la rânduși să analyzeze. Pentru mediocrități, ea va fi capul Meduzei ; pentru scriitorii de talent, oglinda greșelilor de evitat. Să nu strige niminî că suntem pedanți ! Scriem pur și simplu o lecțiune a căreș necesitate era simțită, și, ori-cine muncește de două-spre-zece ani în aceeași ramură are dreptul să profeseze.

Să lăsăm însă pe Zamfirescu să continue și să 'l descrețim puțin fruntea :

Iar pe grecele frumoase când rizând el le imbie
Să privească cum în unde *moare-o rază aurie*
Ce *voioasă* să *furișează* printre lungi gene de nori,
Ele vin la țermul mării, cum albin le ușoare
Vin din stupi să se imbete pe un sin deșchis de floare...

Cât de bine și de poetic este zis : *moare-o rază aurie!* A zice despre o rază a soarelui apunând, că *moare* în undele mării, este o trăsură de maestru !

A mai zice că această rază *să furișează voioasă printre lungi gene de nori*, este de asemenea tot ce poate fi mai culminant.

Voioasă, se poate zice, în adevăr, unei raze de soare care pe când discu din care scapă să duce după dealuri, ca să furișează printre lungi gene de nori spre a veni să moară în undele albastre ale mării !

În special luat, acest vers, e plin de poeziă : *Furișează* exprimă foarte ne-merit modul cum își face loc raza aurie ; *lungi gene de nori*, este admirabil și are meritul de a nu se mai fi zis, cel puțin în Românește, afară numai, de nu se va găsi cine-va care se susție contrariul, așa cum s'a întâmplat *Ecourilor mele* contestându-mi-se introducerea unui asemenea gen de versificațiune în Românește pentru cuvântul că Alexandri a scris în *Cucoana Chirița* :

„Chirițoia amoroasă
„Roasă !
Și ca un balon umflată
Lată !

Risum teneatis!...
(Va urma)

Al. A. Macedonski.

ARTA VERSURILOR

II.

Despre Rimele în i în a și în u.

Rimă se numește un cuvânt ale cărui litere finale sunt asemănate în accentuare cu acele de la cuvântul cu care se imperechiază.

S'a permis de Heliade și de alții, sub pretext că intonația ajunge, a nu se pretinde cuvintelor terminate în *a* în *i* sînt în *u*, două litere finale asemănate.

Dér dacă poeții cei mari greșesc, noi nu trebuie să'î imităm tocmai în aceste greșeli.

Vom stabili dér că este cu desevêrire ne-armonios a se rima *cânta* cu *vêna*. Limba noastră este destul de bogată. Nu avem trebuință să producem asemenea distonuri. *Cânta* nu rimează de cât cu *avênta* și altele asemănate; *Vênu* cu *îngâna* și așa mai încolo.

De asemenea tot atât de ne-armonios este a rima pe *înveli* cu jerfi în loc de a rima pe jerfi cu *fi* și pe *înveli* cu *jeli* cu *înveseli*, *oțeli* etc.

O dată pentru tot d'auna: sînt devenim severi în versificațiunea rimată, séu, dacă ne supără rima, dacă nu suntem îndestul de dibaci a o mînuî, dacă e vorba ca ea să devîă stăpîna noastră, iar nu noi să'î poruncim ei, s'o azvîrlim ca pe o netrebnică și să ne apucăm să scrim versuri albe.

Menținem dér că e mai bine să nu ne apucăm să facem versuri, dacă nu avem pentru versificația, urechiă muzicală, și, pentru coprius, inimă.

Rimele în *i*, *a* și *u*, fiind ênsê subiectul nostru principal, întrebăm dacă pôte să fie armoniosă chiar rimarea lui *cugeta* cu *cînta*? Eă unul, n'așîă voi să se admită de cât la extremă nevoie, nici chiar rimarea lui *dori* cu *muri*, necum rimarea lui *cugeta* cu *cînta* orî cu *forfecu*.

Nouă, pentru ca să socotim armonia deplină, ne trebuie la orî-ce rimă cele trei litere finale asemuite între ele. Ast-fel: *cugeta* va rima cu *săgeta*; *muri* cu *înmuguri*; *dori* cu *zori*; *forfecu* cu *spinteca*; *veni* cu *dojeni* și așa mai încolo.

Câtă armoniă, nu ar rezulta într'adevêr din urmarea regulilor ce stabilesc, să înțelege cu înlesnire căci pentru omul cu simț muzical a se rima *întuneca* cu *încrunta*, *găsi* cu *sări*, este un diston desevîrșit. Și apoi, precum am mai dis, nu este limba noastră destul de bogată pentru a rima pe *găsi*, cu *părăsi*, pe *întuneca* cu *îneca*, pe *încrunta* cu *înfrunta*, pe *sări* cu *răsări* și cu altele multe?

Dér dovada armoniei unei asemenea urmări, rêsare mai ales din versuri.

Ca exemplu vom da pe următoarele în care rimele în *i* se conforméză a-cestor reguli :

Mi s'añ spus c'au plâns moşnegii eei în slujba noastră albiți *)
 Dumnezeu să le dea bine și atunci când vor muri,
 Flori și frunze să le facă peste ei a 'nmuguri
 Și pe groapă să le plângă fi din strănepoți iubiți !

Nu e îndoială că se vor găsi de aceia cari s'ă zică că aceasta este o rigiditate excesivă. Pe aceștia pot să 'i consilies să scriă în proză. Să va dice ênsă, că Musset a fost poet mare fără ca să fi scris nici o dată rime bune. Este adevărat. Dêr sunt poeți ce fac excepțiuni la regulă atât sunt de fermecători. Dacă poți să fii Musset nimeni nu te opreșce. Vedeți ênsă pe Victor Hugo. Severitatea ce a pus în rime nu 'l-a împedecat nici de cum a fi poet tot atât de mare și mărturisese toți Francezii, că nu puțin a contribuit corectitudinea rimelor aceluia de care s'a zis : *C'est le grand forger de rimes*, la frumusețea capetelor sale de operă.

Când citesc versuri stricate ce sgârăie urechia nu le pot asemui de cât cu atâtea chiesuri ale unui lăutar ce s'ar apuca să executeze pe *Norma* seú pe *Muta de Portici*.

Când cineva își pune frac și mânuși albe, negreșit că nu i se poate îngădui să plece la git cu legătură albastră, ci legătura trebuie să fiă tot albă și în armoniă cu restul îmbrăcămintei.

De asemenea când cineva scrie versuri rimate trebuiesc să caute ca rimele să însușească toate condițiunile cerute de armoniă. Într'alt-fel, se expune a nu fi citit, și ideile cele mai frumoșe pot să nu aibă nici un succes. Dacă n'ai în gând să îndeplinesci toate cerințele armoniei rimelor, cine te pune să te atingi de ele ?

Să șciă, credem, că unu poet nu 'i este permis să se scuzeze că a pus o rimă schiloadă. Rima trebuie să i se supună ; dêr ea, este întocmai ca o cavălă sêlbatică, care nu e lezne de dresat pêne ce nu simte că 'și-a găsit stăpânul.

Rimele în *a*, *i* și *u* trebuiesc în consecință să se conforme regulilor enunciate. Ceia ce s'ar putea permite, cel mult, este a nu se cere în toate cazurile trei litere finale.

Ast-fel *cânta* la nevoie rimează bine cu *sta*, de și *sta* rimează cu desêvirșire armonios numai cu *întrista* și altele. De asemenea, *privi* ce rimează atât de perfect cu *ivi*, va putea rima la trebuință cu *lori*.

Să înțelege ênsă, că în versurile lungi de la 12 la 16 silabe armonia versului cerând a fi mai izbitoare, cele trei litere finale sunt scrupulos necesare. Într'alt-fel merge cu versurile de opt și zece silabe în care rimele parvin mai repede auzului. În asemenea versuri, două litere finale de acelaș fel, sunt suficiente.

Al. A. Macedonski.

*) Diatr'o poeziă a mea inedită.

SGÂRCITUL

Comedie Chineză

(Urmare și fine)

Bacalaureatul subsemnează cu încredere, căci, văzând suma stipulată, crede că i se va plăti un mare preț pentru fiul său. Cin-te-fu readuce lui Ku-jin contractul subsemnat. Acesta 'l întreabă dacă a plecat bacalaureatul.

— „Eh! și cum să fi plecat? Nu-î ai plătit cheltueala de nutriment. — Trebuie să fii în mare lipsă de bun simț și de inteligență, Cin-te-fu. Acest om n'are orez pentru a hrăni pe fiul său; mi l'a vândut ca să fie hrănit în casa mea, ca să-mi mănânce orezul. Sunt bun; nu cer despăgubire pentru hrana asta, dar cum îndrăznește să-mi ceară mie? — Minunat! Dar el n'are alt mijloc pentru a se reîntoarce acasă. — Nu vrea să se ție de condiții? Atunci dă-î copilul îndărăt și să-mi plătească o mie de piese de argint.“

Sgârcitul se lasă ênsă a fi imblânzit de rugăciunile și de stăruințele onestului Cin-te-fu. Acordă o uncie de argint (7 l. n. 50 banî.) — Vrei să rizi. — Nu trebuie să desprețuești așa o bucată de argint pe care e scrisă vorba *pao* (lucru prețios.)

„Această cheltueală nu-ți pare nimic și mie 'mă rupe băerile inimei. Dar consimt la acest sacrificiu, ca să mă scap de dânsul. Una din două să alegă.“

Ghiciți ce zic părinții când Cin-te-fu vine cu această propunere? Nu, nu veți putea ghici nici o dată. Femea esclamă:

„Cum! o uncie de argint? Dar pentru prețul ăsta n'ai putea avea un copil de pământ!“

Răspunsul nu prea este al unei mume, dar reflecțiunea sgârcitului, când i se face cunoscut acest răspuns, este foarte bună:

„Da, dar un copil de pământ nu mănâncă orez, nici nu aduce cheltueală. Omul ăsta mi-a vândut pe fiul său, fiind-că nu putea să-l hrănească. Nu-î cer să-mi plătească ce-mi va costa copilul, dar să nu-mi smulgă averea mea. Dar poate tu i-ai pus, zice lui Cin-te-fu, aceste nebune pretențiuni în cap. De ce cuvinte te-ai servit ofetindu-î o uncie? — I-am zis: „Yuen-wai-ul 'ți dă o uncie.“ — Tocmai; eată pentru ce nu a primit-o. Uite-te bine și urmează din punct în punct învățătura mea. Veî lua această uncie de argint, apoi, aridicând-o sus, sus, i veî zice pe un ton mareț: „Ei, sêrmane bacalaureat, excelenția sa boerul Ku bine-voește a-ți acorda o prețioasă uncie de argint.“ — O voi aridica sus cât vrei, dar nu va fi nici odată de cât o uncie de argint. Doamne, Doamne, dă-î ce trebuie, și lasă-l să plece. — Ei, ca să nu mai auz de dânsul, am să-mi deschiz lădița, și să mai dau êncă o uncie de argint; dar apoi nimic sêu să-mi plătească o mie de uncii.“

În fine, după mai multe negocieri inutile, Cin-te-fu, care are o inimă așa de bună, roagă pe Ku-jin să-î plătească leafa sa pe două luni din cele trecute, adică patru uncii de argint, pe care vrea să le dea sêrmanului tată. Sgârcitul consimte voios și-l pune să scrie pe registru cea ce-î dictează, dar vorba de care se servă nișelul însemnează tot de odată a da și a lua împrumut.

Când Cin-te-fu a terminat în fine afacerea, Ku-jin 'l aduce mulțumirile sêle că 'l-a scăpat de acest nemernic.

„Vroiam, adaogă el, să te invit azi la prânz ca să-ți arêt înalta mea satisfacție; dar

sunt grăbit de afaceri ce nu se pot întârzia, și care nu-mi lasă nici timpul de a prânzi. În dulapul din sală, vei găsi o bucată de cojonac, care a început a mucezi. Ți-o dau; o vei mânca luându-ți ceaiul."

Așa se termină actul al treilea. Presupunem că persoanele au trăit vr'o 20 de ani în intervalul ce separă acest act de al patrulea. Vedem acum pe fiul adoptiv al lui Ku-jin ajuns la 24 de ani trecuți și pe bătrânul sgârcit, văduv, bolnăvicios, gârbovit, aproape de moarte. Vine sprijinit pe ténér.

— „Ah! cât sunt de bolnav! (suspină.) Vai! cât de lungi sunt zilele pentru cel ce suferă! (a parte.) Eată că sunt acum două-zece de ani de când am cumpărat pe nebunaticul ăsta. Nu cheltuese nimic pentru mine, nici o para, nici o lăscac. Și el prostul, el nu știe ce e banul. Banul pentru dânsul nu e de cât un mijloc de a avea haine și masă, și, în afară de asta, nu-l prețuește mai mult de cât noroiul. Știe oare toate chinurile ce mă muncese, când sunt silit să cheltuese a zecea parte dintr'o uncie (75 de bani). — Tată, nu vrei să mănânc? — Fiule, tu nu știi că boala asta mi-a venit dintr'o mânie. Intr'o zi 'mî venise pofta să mănânc un rățoi fript. Mersei în târg, în prăvălia aea, știi tu? Tocmai se fripsese un rățoi și curgea zeama cea mai gustoasă. Sub pretext de a-l târgui, i-l iau în mână, și țin lipite de dânsul cele cinci degete până când să fie bine umplute de zeamă. Mă întorc a casă fără a-l cumpăra, și zic să-mi dea orez fiert în apă. La fie-care lingură de orez lingeam un deget. La a patra lingură, de o dată mă ia somnul, și adormii pe lavița asta. Pe când dormeam, un mișel de câine veni și-mi linse al cincilea deget. Când deșteptându-mă simții de hoția asta, mă infuriai atâta, în cât mă îmbolnăvii. Simț că din zi în zi răul se mărește. Sunt un om mort. Aide, trebuie să uit nițel sgârceania mea, și să mă puf pe cheltueală. Mi-e poftă, fiule, de o purea de bob. — Mă duc să cumpăr pentru câșii-va gologan. — Pentru un ban e destul. — Pentru un ban! dar abia 'mî va da o jumătate de linguriță! și cine va vrea să-mi vînză pentru atât?

O slugă vorbind încet ténérului:

„Cumpără pentru o uncie de argint. (a parte.) Dacă dă un ban pentru a cumpăra bob va scri pe cartea de socoteală că mi-a dat cinci bani, și mâine o să mi le ceară îndărăt."

Ténérul cumpără bob pentru zece bani. Dar n'a putut înșela pe bănuitorul sgârcit, și e dojenit când se reîntoarce.

„Fiule, te-am văzut că ai luat zece bani și i-ai dat pe toți negustorului. Cum poți să risipești ast-fel banii? — Dar 'mî dărește încă cinci bani pe gologanul ce i-am dat. I le voi cere altă dată. — Înainte de a-i face credit de suma asta, i-ai cerut care este numele său și care sunt vecinii săi din dreapta și din stânga? — Și pentru ce, tată, să-l întreb de vecinii săi? — Dacă se mută și fugă cu banii mei, cui vrei să cer paralele mele? — Tată, cât trăești, vrei să pui să mi se facă imaginea zeului fericirei, ca să fie ban pentru fiul tău, nepoții tăi și urmașii tăi cei mai depărtați. — Fiule, dacă pui să ți se facă această imagine, să nu reprezinte pictorul fața zeului, ci numai dosul; e destul. — Dar, tată, te înșeli. Un portret nu se face nici odată așa, și nici o dată, având a face un portret, nu s'a gândit vr'un pictor să reprezinte dosul persoanei. — Dar nu știi, nebunule, că se dă bacșiș pictorului când a terminat ochii unei zeități. — Tată, calculezi prea mult. — Fiule, simț că mi se apropie sfârșitul. Spune-mi, în ce fel de coșciug mă vei pune? — Dacă-mă ajunge nenorocirea de a perde pe tatăl meu, i voi cumpăra cel mai frumos coșciug de brad ce voi găsi. — Nu face nebunia asta; lemnul de brad costă prea scump. O dată mort cine-va, nu mai face deosebire între lemnul de brad și cel de salcie. Ea spune, nu e dindărătul casei un fel de albie, de sghiab pentru cai? E foarte bună; să-mi

faci coșciugul dintr'ênsa. — Eh! tată, dar e largă și scurtă. Nicî odată nu va intra în ea corpul D tèle. Ești prea nalt. — Așa e, dar dacă e prea scurtă, nu e nimic mai lesne de cât de a-mî scurta corpul. Veî lua un topor și-mî veî tăia corpul în două. Veî pune ambele jumătăți una peste alta, și totul va intra lesne. Mai am ce-va de căpetenie să-ți spun: să nu te slujești cu toporul meu cel bun ca să mă tai în două; să ieîmprumut pe al vecinului. — Dar dac'avem unul acasă pentru ce să mă adresez la vecin? — Nu știî că am oasele foarte tari; dac'aî strica fierul toporului, va trebui se cheltuescî căî-va banî ca să-l ascuți. — Cum vreî, tată. Aș vrea să merg la templu, să arz tămăe pentru tine; dă-mî banî. — Fiule, nu e nevoie de asta. Nu ardea tămăe pentru prelungirea zilelor mele. — Am promis zeilor de mult; nu pot întârzia mai mult a-mî îndeplini promisiunea. — Ah! ah! aî promis. Am să-ți dau un ban. — E prea puțin. — Duoi. — E prea puțin. — Țî dau trei. E destul. E prea mult, prea mult, prea mult. Fiule, mi se apropie ceasul din urmă; când nu voin mai fi, să nu uiți să te duci să cerî înapoi cei cinci banî ce-ți datorește cel care ți-a vëndut bobul.

Eată ceea ce se chiamă un caracter care pêne la sfârșit nu se schimbă. Această din urmă vorbă e chiar mai bună de cât cea din urmă a lui Harpagon: „Și eu, iubita mea lădiță!“ E mai nostimă și mai neașteptată.

Slugile aridică pe bătrânul; nu va mai apare; e mort. Ultima parte a comediei e plină de nenorocirile bacalaureatului și ale nevastei sële și de întârziata recunôstere între fiu și părinții sęi.

... Cea ce va fi isbit, în această dramă, pe lectorul învętat și cu bun simț, sunt analogiile poemei dramatice a Chinezilor cu teatrul primitiv antic, o compunere în multe părți neșesută bine, importența scenelor și rolurile epizodice, întinderea monologurilor explicative, amestecul ariilor de cântat cu dialogul obicînit, intervențiunea ființelor supranaturale în acțiunile oamenilor, exagerațiunea ridiculului pêne la o estravanță bufonă, în fine tot ce ne arată începuturile artei. Dar trebuie observat tot de odată în această piesă ca și în cele-l-alte ce cunoaștem din teatrul Chinezilor, ceva distinctiv al geniului lor dramatic, adică cu câtă complezență și plăcere ne fac picturi naive de scene de interior, de amănuntele vieții de familie, de ascultarea femeii, de slăbiciunea și grația copiilor, de iubirea și grija tatălui și bărbatului. Din toate aceste, nimic sêu foarte puțin în comedia antică; e o stare de moravuri sociale de tot diferită.

Tradus de B. Florescu.

Viața lui Victor Hugo

Copilăria lui

Victor Hugo, se născu la anul 1802, Februarîi 26, în *Besançon*, dupe cum o spune el însuși în poezia care începe prin aceste versuri:

Ce siècle avait deux ans; Rome remplaçait Sparte:

Déjà Napoléon perçait sous Bonaparte.

.....

Tatăl său se numia Ioseph-Leopold Sigisbert Hugo.

La șase săptămâni dupe nașterea sa, micul Hugo făcu ostenitoarea călătorie de la *Besançon* la *Marsilia*, împreună cu părinții și cu cei doi frați ai săi Abel și Eugeniū. La 1805, bătrânul Hugo, ca bun militar și administrator, fu numit colonel de *Royal-Corse* și guvernator al *Avelinului*. — Hugo fusese singur în această parte a Italiei, în capul regimentului său, unde îi trebuia doi ani pentru a pune capăt cu desăvârșire, grozavelor devastățiunii ce făceau numeroasele cete de *Briganzi*, și a'y esterminea. — Dupe trecerea acestor doi ani, când totul era în liniște, ea dintâi grijă a guvernatorului fu de a scri femeii sale să vie să-l regăsească. D-na Hugo, plecă pe la finele lui *Octombrie* 1807. *Victor* nu avea atunci de cât cinci ani. Din această călătorie, traversând întreaga *Frantă*, *Victor Hugo* nu și mai reamintește astăzi de cât ploaia, care bătea cu repeziciune în geamurile diligenței, impresiunile ce i-au făcut investigațiile cenușii ale caselor din *Suza* și un prânz splendid în munții *Apenini*.

Aerul muntelui atăta se foamea copiilor, cari nu voiau să aștepte până la stațiune și cum nu luaseră proviziuni, ne mai sperând să întâlnească vre-un birt în drumul lor, un păstor de capre le oferi coliba sa. El nu avea însă de cât un vultur, pe care îl vînase cu un moment mai înainte de sosirea călătorilor. „Să mâncăm vulturul“ strigară copiii. — Păstorul îl fripse și îl dete copiilor, cari îl mâncară cu mare poftă. Se zice că *Victor Hugo* în călătoria sa, întâlnind țerani umblând cu picioarele goale, spunea într'un mod naiv, fratelui său *Eugeniū*, care era mai mare de cât dânsul: — „*Privește, cât sunt de nebuni: le place mai mult să și roază picioarele de cât pantofii.*“

Dupe o lungă călătorie, ajunseră la *Roma*, cea ce inspiră o mare bucurie copiilor. Stradele erau pline de o mulțime compactă, care mergea să sêrute picioarele statuei *Sfantului Petru*. — Cei trei frați merseră și ei. Această statuie în costum pontifical, cu tiara în cap, îi umplu de admirațiune. — Ei ingenuchiară și sêrutară degetele sfântului *Observară* că aceste degete, uzate de dese atingeri ale buzelor, erau foarte mici în raport cu corpul.

Neapolul făcu asemenea, în spiritul acestor copii, grandiosul său efect. — D-na *Hugo* se repanză cât va în acest oraș. — Dupe câte-va zile, plecără de aci spre a merge în *Avelino*, unde tatăl lor îi aștepta într'un palat de marmoră, cam crăpat de timp și de cutremuri. — Nu mult dupe aceasta, regele *Neapolului*, *Ioscf*, devenind rege al *Spaniei*, scrisese guvernatorului *Avelinului* să meargă cu dânsul în *Madrid*. Guvernatorul, care credea că datorește tot regelui, fiind că acesta îndată ce căpătă regatul *Spaniei*, îl numise *Comandor* al ordinului său și *Mareșal* al *Curței*, trebuia negreșit să plece. Dar era foarte ușor de a prevedea că în *Spania*, unde regele era încă nou, unde *Francezii* erau urîți, nu putea cineva să și ducă în siguranță familia.

LITERATORUL

Apoi după călătoriile continue erau contrarii educației copiilor săi; de aceea el hotărâse să trăiească la Paris, cu muma lor, până când Spania va fi liniștită. — Copiii părăsiseră cu încredere viața lor de plăceri și de libertate, căsa lor de marmoră, pentru a o înlocui cu o sală de studii. — Intristarea era însă cu mult mai mare în inima bietului părinte, care simțea înțelegera adevărată durere a despărțirii. D-na Hugo plecă la Paris, unde să înstala cu copiii săi, cărora îngriji să le dea o educațiune distinsă, în curs de 3 ani. — În acest timp Abel și Victor finiseră cursurile începătoare; când într-o zi muma lor priimi o scrisoare de la soțul său, care o chema să se ducă împreună cu copiii la Madrid. — Bătrânul Hugo, în cursul acestor trei ani, cât fusese departe de familia sa, servise pe rege cu cea mai mare fidelitate. Regele nevoind ca bravul general să-l părăsească, insistă pe lângă Hugo, ca să-și aducă familia în Madrid.

D-na Hugo, nu lasă să treacă mult timp, și în scurt timp se află în capitala Spaniei unde avea pentru studiul fiilor săi renumitul colegiu din Madrid. — D-na Hugo plecase din Paris într'un convoi de mai multe familii, care mergeau să călătorească; dar se opri la Bayona, de unde nu era să plece de cât peste o lună. — Muma, care nu găsea cu ce să mai distreze pe copii, luă o lojă la Theatrul din Bayona, cu abonament pe o lună. — Bucuria copiilor fu mare. Ei nu lăsa să treacă nici o seară fără să se ducă la spectacol; le plăcea să privească cu cea mai mare atențiune frumoasele scene din piesele celebrilor autori contemporani; și de multe ori scoteau vii exclamațiuni la mecanismul diferitelor mașinării, cari făceau în unele scene cele mai subite schimbări.

Ba încă gustul și cunoștința lor, în privința artei, în timpul mai multor reprezentațiuni începu a se desvolta; de oare ce când sosiași părți în care actorul producea efectele cerute de artă, când o scenă era executată astfel cum trebuia să fie ca să miște inimile celor ce ascultau, micii spectatori nu întârziău să aplaude cu cel mai mare entusiasm și a adresa actorilor copilărescul lor *Bravo!!*

(Va urma)

Th. M. Stoenescu.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΑΛΕΓΡΑΦΟΝ

Un redactor al *Telegrafului* traduce o diversă în care era această frază: Cette femme était une bombe; elle devint pour son mari un boulet. Redactorul se ocupă nu de înțeles, căci se vede că nu știe limba franceză, ci numai de vorbă și traduce boulet prin... *bombă de tun!*

AVIS

No. 1 fiindu epuizat, încunoscim pe toți D-nii abonați cei noui, că nu le vom putea trimite acest No. de cât la fînitul trimestrului I-iu, când îl vom reimprima.

D-nii cari au primit liste de abonament sunt rugați a ni le înapoa cât mai în grabă, pentru a regula trimiterea ziarului.

D-nii abonați cari din neregula poștiei ar fi primit vr'un No. mai puțin, sunt rugați a ne face cunoscut pentru regularea D-lor cu numărul și a noastră cu poștia.